

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ของการศึกษา คือ ตำบลพันเสา อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก ซึ่งมีคนเชื้อสายไทยทรงดำอาศัยอยู่ในพื้นที่อย่างหนาแน่น ในบริเวณหมู่ที่ 7 บ้านหม่อมคำ หมู่ที่ 8 บ้านหลายขานาง และหมู่ที่ 11 บ้านมะค่างาม ซึ่งบริบทของพื้นที่ดังกล่าว มีลักษณะ ดังนี้

บริบทพื้นที่ของตำบลพันเสา อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก

ความเป็นมาของพื้นที่

ในอดีตบริเวณพื้นที่พันเสามีสภาพพื้นที่ปกคลุมเต็มไปด้วยป่าไม้ยืนต้นขนาดใหญ่จำนวนมาก ต่อมาเมื่อมีราษฎรส่วนหนึ่งอพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรี นครปฐม ราชบุรีและกำแพงเพชร เข้ามาตั้งบ้านเรือนในพื้นที่บริเวณนี้ และมีขยายตัวของบ้านเรือนจนหลายเป็นชุมชน ชื่อว่า “บ้านพันเสา” โดยมีที่มาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีป่าไม้หนาแน่น ทำให้ราษฎรในพื้นที่ใกล้เคียงได้เข้ามาตัดไม้เพื่อนำไปสร้างบ้านเรือนจำนวนนับร้อยนับพันต้น โดยส่วนมากได้ตัดไม้เพื่อไปทำเป็นเสา ชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่าเป็นบ้านพันเสาและเพี้ยนมาเป็นบ้านพันเสา และใช้ชื่อ “พันเสา” เป็นตำบล ในปี 2532 ได้แยกการปกครองเป็นตำบลบ่อทอง จากเดิมที่ตำบลพันเสามี 17 หมู่บ้าน จึงทำให้ตำบลพันเสามี 11 หมู่บ้าน อยู่ในอำเภอบางระกำ จ.พิษณุโลก นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ปัจจุบันตำบลพันเสาได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลพันเสาเป็นเทศบาลตำบลพันเสา เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2550 โดยตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1 – หมู่ที่ 11 มีเนื้อที่ประมาณ 46,075 ไร่ หรือราว 73.72 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอบางระกำ ตามทางหลวงจังหวัด ถนนสายปลักแรด – หนองประจักษ์ อยู่ห่างจากอำเภอบางระกำประมาณ 12 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดพิษณุโลกประมาณ 40 กิโลเมตร โดยมีลักษณะของอาณาเขตที่ตั้ง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลปลักแรด	อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลวังโมกข์	อำเภอชริบารมี จังหวัดพิจิตร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลหนองกุลาและตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ
จังหวัดพิษณุโลก

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มลาดเอียงไปทางทิศใต้ มีที่ราบประมาณ 70% ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ คุณภาพของดินค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ เมื่อฤดูฝนน้ำจะไหลบ่าท่วมไร่นา แต่เมื่อถึงฤดูแล้งจะขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร และมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติอยู่จำนวนมาก และมีจำนวนหมู่บ้าน อยู่ทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 1: รายชื่อหมู่บ้านในตำบลพันเสา อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก

หมู่ที่ 1	บ้านหัวขัว
หมู่ที่ 2	บ้านพันเสา
หมู่ที่ 3	บ้านพันเสา
หมู่ที่ 4	บ้านหนองประคู้
หมู่ที่ 5	บ้านบอนแดง
หมู่ที่ 6	บ้านนาหมัน
หมู่ที่ 7	บ้านแหลมมะค่า
หมู่ที่ 8	บ้านหลายขานาง
หมู่ที่ 9	บ้านหนองบัวสีบ้ำท
หมู่ที่ 10	บ้านหนองตะกู่
หมู่ที่ 11	บ้านมะค่างาม

ประชากร

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้นประมาณ 6,051 คน แบ่งออกเป็น ประชากรชาย จำนวน 3,010 คน และประชากรหญิง จำนวน 3,041 คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,909 ครัวเรือน (ข้อมูลทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลพันเสา วันที่ 11 เดือนมิถุนายน 2556)

สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 31 ของจำนวนประชากรทั้งหมด รองลงมา คือ อาชีพรับจ้างและค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 31 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีของประชาชนตำบลพันเสาประมาณ 66,800 บาท

สภาพทางสังคม

จากเดิมพื้นที่ตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก มีการพัฒนามาจากกลุ่มคนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ และยังมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเข้ามาอพยพตั้งถิ่นฐานจากที่อื่นด้วย คือ กลุ่มไทยทรงดำ จากจังหวัดนครปฐม ราชบุรี นครสวรรค์ และจังหวัดเพชรบุรี สาเหตุที่อพยพเนื่องจากเพราะต้องการเปลี่ยนที่ดินทำกิน และกลุ่มอื่นๆ ที่อพยพตามกันมา คือ ชาวอำเภอพรานกระต่าย ชาวบ้านจังหวัดสุโขทัย โดยกลุ่มไทยทรงดำนั้นจะอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ หมู่ที่ 7 บ้านแหลมมะค่า หมู่ที่ 11 บ้านมะค่างาม

สภาพทางสังคมโดยรวมแม้จะมีความแตกต่างหลากหลายทางชาติพันธุ์แต่ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่แต่การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

สภาพทางการเมืองการปกครอง

ในอดีตก่อนที่จะมีหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาพัฒนาชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่จะปกครองกันเอง และมีผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เกิดขึ้นในภายหลัง ทั้งนี้เมื่อมีการพัฒนาองค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นแรกที่เกิดขึ้น คือ

องค์การบริหารส่วนตำบล ต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบลพันเสาได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลพันเสา เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้อาศัยแนวคิดเรื่องการสร้าง ความชอบธรรม (Legitimization) มาเป็นกรอบของวิธีวิทยาในการศึกษาทำความเข้าใจว่าความเชื่อเรื่องผีของไทยทรงดำมีผลต่อการสร้าง ความชอบธรรมทางอำนาจ/สิทธิทางอำนาจในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของคนไทยทรงดำ ในพื้นที่ตำบลพันเสา อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก อย่างไร หรือกล่าวในอีกทางหนึ่ง คือความเชื่อเรื่องผีรองรับเรื่องของสิทธิทางอำนาจหรือความชอบธรรมทางอำนาจในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของไทยทรงดำอย่างไร

แนวคิดเรื่องการสร้าง ความชอบธรรม (Legitimization)

สมเกียรติ ตั้งนะโม (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องความชอบธรรม (Legitimacy) ไว้ว่า ความชอบธรรมนั้นมักถูกตีความในลักษณะที่เป็นบรรทัดฐานหรือมาตรฐานที่เป็นไปในเชิงบวก และความหมายของความชอบธรรมแบบนี้ได้รับความสนใจมากในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของจริยปรัชญา (Moral philosophy) ความชอบธรรมถือว่าเป็นรากฐานของอำนาจทางการเมืองซึ่งได้รับการปฏิบัติโดยความสำนึก ในส่วนของรัฐบาลที่ทำให้รัฐมีสิทธิที่จะปกครอง และด้วยการยอมรับบางอย่างจากผู้ถูกปกครองในสิทธิธรรมอันนั้น

แนวคิดความชอบธรรมนั้นจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ “ความยินยอมพร้อมใจ” (Consent) ทั้งอย่างชัดแจ้งและโดยนัย (explicit and tacit) และความชอบธรรมจึงเป็นการยอมรับของประชาชนในระบบการปกครองหรือกฎหมายในฐานะอำนาจอย่างหนึ่ง ที่ซึ่งอำนาจนั้นได้เข้าถึงฐานะตำแหน่งของมันในรัฐบาลที่ได้รับการสถาปนาขึ้น

ดังนั้นแนวคิดเรื่องความชอบธรรมจึงถูกนำมาใช้ในรูปแบบอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการเมืองด้วย เช่น ความชอบธรรมในทางระบบเศรษฐกิจผ่านสิ่งที่เรียกว่าทุนนิยมหรือความชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตยพื้นฐานต่างๆ อย่างการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น

สมเกียรติ (ม.ป.ป.) แบ่งรูปแบบของความชอบธรรม (Types of Legitimacy) ออกเป็น

1. ความชอบธรรมโดยพระเจ้า (Numinous Legitimacy) เช่น การปกครองของกษัตริย์ที่เป็นสมมุติเทพ

2. ความชอบธรรมที่มาจากพลเมือง (Civil Legitimacy) ความชอบธรรมที่มาจากพลเมืองดำรงอยู่ในบางระบอบการปกครองของรัฐบาล ที่มีพื้นฐานอยู่บนความตกลงร่วมกันระหว่างองค์ประกอบที่เป็นอิสระและมีความเท่าเทียม ซึ่งได้รวมตัวเพื่อปฏิบัติการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความดีที่ได้รับความเห็นพ้องต้องกันเป็นอันหนึ่ง เช่น รัฐบาลที่มีการปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญสมัยใหม่ ได้สร้างอัตลักษณ์อันหนึ่งขึ้นมาเกี่ยวกับความชอบธรรมของพลเมืองที่มีความชัดเจน และบรรดาเจ้าหน้าที่รัฐบาลทั้งหลาย ล้วนปฏิบัติหน้าที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบอันนั้น ซึ่งนำไปไว้วางใจมากกว่าปฏิบัติการด้วยการบีบบังคับ หรือใช้อำนาจควบคุม อันนี้ได้รับการแสดงออกในสถาบันของการเลือกตั้งต่างๆ อย่างเป็นสาธารณะ

Max Weber (อ้างใน David Beetham, 1991, pp. 6-9) ได้นิยามความหมายของคำว่า ความชอบธรรม (Legitimacy) ว่าเป็นเหมือนกับ “ความเชื่อในความชอบธรรม” (Belief in Legitimacy) ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม หรือส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างผู้ที่อยู่เหนือกว่าหรือผู้ปกครองกับผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครอง ความชอบธรรมจึงมาจากความเชื่อของคนในความชอบธรรมเรื่องนั้นๆ (Legitimacy derives from people's belief in legitimacy) หมายความว่า การที่คนเชื่อในอำนาจที่ชอบธรรมเรื่องนั้นๆ ไม่ได้หมายถึงว่าการใช้อำนาจนั้นประสบความสำเร็จในการสร้างความสัมพันธ์ในระดับสาธารณะ แต่เป็นเพราะคนยอมรับโดยสมัครใจและมีความเชื่อว่าอำนาจนั้นมีความชอบธรรมอยู่

ในทัศนะของ Max Weber (1972, pp. 78-79) กล่าวว่า รัฐ (the state) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง และความสัมพันธ์นี้ดำรงอยู่ได้ด้วยการสนับสนุนของวิธีการที่นำมาซึ่งความชอบธรรม (legitimate) กล่าวคือ ถ้ารัฐยังดำรงอยู่ ผู้ที่อยู่ใต้การปกครองก็ต้องเชื่อฟังสิทธิปกครองโดยอำนาจนั้น คำถามสำคัญคือ ทำไมคนถึงเชื่อฟัง (Why do men obey?) และยอมรับในสิทธิปกครองดังกล่าวหรือยอมรับต่อการใช้อำนาจของรัฐ Weber เห็นว่ามีการสร้างเหตุผลรองรับภายใน (Inner Justification) ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างความชอบธรรมอยู่ 3 ประการ คือ

1. ความชอบธรรมมาจากสิทธิอำนาจที่มีการสืบเนื่องต่อกันมา คือ เป็นลักษณะของจารีตหรือประเพณีที่ถือปฏิบัติต่อกันมา (Traditional authority) และได้รับการยอมรับและถือเป็นธรรมเนียมมาแต่ตั้งแต่ในอดีต อาทิ ระบบหัวหน้าเผ่า และสิทธิอำนาจในการปกครองจากการสืบทอด เชื้อสายมาจากบรรพบุรุษ เป็นต้น

2. ความชอบธรรมมาจากสิทธิอำนาจปกครองในเชิงบารมี (Charismatic Authority) ความชอบธรรมในลักษณะนี้มีพื้นฐานมาจากคุณลักษณะพิเศษของบุคคล หรือมาจากบารมีของตัวบุคคลนั้น อาทิ ความศรัทธาในความเสียสละอย่างมากของบุคคลและความเชื่อมั่นถ้อยมั่นในตัวบุคคลจากลักษณะความเป็นผู้นำ นอกจากนี้แล้วความชอบธรรมในลักษณะดังกล่าว ยังรวมถึงการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ มีความสามารถเหนือธรรมชาติที่ไม่อาจอธิบายได้ ยกตัวอย่างเช่น ผู้นำทางศาสนา หรือในทางการเมือง ก็อย่างเช่น ผู้นำกลุ่มมวลชน และผู้นำพรรคการเมือง เป็นต้น

3. ความชอบธรรมมาจากสิทธิอำนาจปกครองเชิงหลักเหตุผลและกฎหมาย (Rational/Legal authority) คือ ขึ้นอยู่กับลักษณะของการใช้สิทธิอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมาย หรือตามหลักเหตุผลของกฎหรือระเบียบทางการปกครอง ลักษณะของความชอบธรรมในการใช้สิทธิทางอำนาจปกครองแบบนี้ ปรากฏในรูปแบบของรัฐธรรมนูญใหม่ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองภายในรัฐ

ดังนั้นความชอบธรรมจึงประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 2 องค์ประกอบ คือ ความเชื่อโดยผู้ถูกปกครอง (Belief by governed) กับการยอมรับโดยผู้ถูกปกครอง (acknowledgment by governed) ซึ่งสำหรับ Weber (1972) แนวคิดเรื่องความชอบธรรมนี้เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการดำรงอยู่ของโครงสร้างความสัมพันธ์ที่ครอบงำอยู่ในสังคมของรัฐธรรมนูญใหม่

นอกจากนี้ David Beetham (1991, pp. 69 -99) ได้เสนอว่าความชอบธรรม (Legitimacy) ประกอบไปด้วยโครงสร้างสำคัญ 3 มิติหลักๆ คือ

1. ความชอบธรรมมาจากกฎหรือระเบียบ (Legitimacy derives from rules) กฎหรือระเบียบตรงนี้มาจากองค์ประกอบพื้นฐานของชีวิตในสังคม เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมและความคาดหวังในการดำเนินชีวิตของเรา หรือก็คือ กฎทางสังคม (Social Rules) อันเป็นสิ่งที่กำหนดกฎระเบียบและสร้างการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในสังคม ซึ่งเป็นการรับรู้ร่วมกันและการบังคับร่วมกัน กฎทางสังคมในที่นี้อาจจะเป็นธรรมเนียมหรือจารีตหรือเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบทางกฎหมายในสังคมก็ได้และในสังคมส่วนใหญ่พื้นฐานของกฎระเบียบนั้นก็กำหนดการเข้าถึงวิธีการของการ

ใช้อำนาจที่ถูกระบุในรูปของกฎหมายหรืออาจจะมาจากระเบียบแบบแผนของสังคมแต่เดิมก็ได้ เช่นเดียวกันกฎในการปกครองของสังคมจึงไม่สามารถแยกอำนาจออกจากความชอบธรรมได้ เพราะอำนาจนั้นต้องสอดคล้องกับกฎหมายของบุคคลที่ได้สิทธิในการใช้อำนาจนั้น ดังนั้นอำนาจที่ปรากฏในรูปของกฎหมายจึงมีเหตุผลที่เพียงพอในตัวของมันเองและเพียงพอที่จะดำรงความชอบธรรมนั้นไว้ได้

2. ความชอบธรรมมาจากความสามารถในการสร้างเหตุผลของกฎเกณฑ์ต่างๆ (Legitimacy as justifiability of rules) ซึ่งการสร้างเหตุผลของกฎเกณฑ์นั้นอาจมาจากองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งในสองส่วนคือ ความชอบธรรมมาจากแหล่งที่มีความชอบธรรมอยู่ (authoritative source) และความชอบธรรมจากเนื้อหาของกฎระเบียบที่สมเหตุสมผลหรือสามารถใช้อ้างอิงรับได้ (Justifiable content of rules) ในส่วนของความชอบธรรมที่มาจากแหล่งที่มีความชอบธรรมนั้นสามารถแบ่งได้เป็นแหล่งที่มาจากภายนอกกับภายใน สำหรับแหล่งที่มาจากภายนอกนั้น ก็คือ สิทธิชอบธรรมทางอำนาจที่มาจากการสืบทอด เช่น ความเป็นสมมุติเทพหรือความเชื่อที่มาจากแนวคิดศาสนาที่สร้างความชอบธรรมให้กับความสัมพันธ์ทางสังคมแบบชนชั้น ระหว่างผู้ปกครองที่สืบเชื้อสายมาจากศาสนาหรือได้รับมอบอำนาจมาจากพระเจ้าให้มาปกครองโลกมนุษย์ นอกจากนี้แหล่งอำนาจความชอบธรรมภายนอกยังได้แก่ หลักของกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law doctrines) ที่อำนาจของการปกครองสังคมมาจากหลักบรรทัดฐานสากลที่มีพื้นฐานมาจากธรรมชาติและเงื่อนไขของมนุษย์ที่ไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งหลักการของกฎหมายธรรมชาตินี้ก็มีความเชื่อมโยงกับความเชื่อทางศาสนา และแหล่งอำนาจความชอบธรรมจากภายนอกสุดท้ายก็คือ องค์ความรู้หรือกฎเกณฑ์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ ที่เกิดจากความถูกต้องชอบธรรมของผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ เช่น องค์ความรู้หรือทฤษฎีแบบเศรษฐกิจการเมือง ทฤษฎีวิวัฒนาการของ Darwin ที่นำมาสู่การสร้างความชอบธรรมให้กับลัทธิจักรวรรดินิยม เป็นต้น ความเชื่อในองค์ความรู้สมัยใหม่ นำไปสู่ความชอบธรรมทางอำนาจในหลายๆ ด้าน และสร้างเหตุผลให้กับองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวข้องกับด้านนั้นๆ

ส่วนแหล่งของความชอบธรรมที่มาจากภายในนั้นก็ได้แก่ จารีตประเพณีดั้งเดิมของสังคม เช่น หลักอาวุโส ที่สร้างความชอบธรรมให้กับผู้ที่แก่กว่าและจากคนในสังคม อาทิ การเป็นตัวแทน (Representative) ของคนในสังคม ดังนั้นระบบความเชื่อจึงเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งที่มาความชอบธรรมทางอำนาจและเป็นที่มาของการสร้างเหตุผลในการปกครอง

ความชอบธรรมจากเนื้อหาของกฎระเบียบที่สมเหตุสมผลหรือสามารถใช้อ้างอิงรับได้ (Justifiable content of rules) ประกอบไปด้วยหลักการสองหลักการ คือ หลักของความแตกต่าง (Principle of differentiation) ซึ่งเป็นหลักที่พูดถึงความสัมพันธ์ทางอำนาจในสังคม และแบ่งแยกระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง การแบ่งแยกตรงนี้อยู่บนพื้นฐานของผู้ที่ถือครองอำนาจซึ่งมีคุณสมบัติที่อยู่เหนือกว่าผู้ที่ถูกปกครองหรือมีคุณสมบัติที่ผู้อยู่ใต้ปกครองหรือถือครองอำนาจน้อยกว่านั้นไม่มี เป็นการแบ่งแยกความแตกต่างในเรื่องของความสามารถของบุคคล การแบ่งแยกระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย และแนวคิดเรื่องผลประโยชน์ร่วมกัน (Ideas of the common interest) คือ การใช้อำนาจของรัฐนั้นอ้างผลประโยชน์ส่วนรวมในการดำเนินการกิจกรรมของรัฐอันเป็นที่มาของเหตุผลในความชอบธรรมของรัฐเอง ในการเป็นตัวแทนของประชาชนในการจัดการผลประโยชน์ในสังคมที่รู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับประชาชนในสังคมโดยรวม ซึ่งกระบวนการเรื่องของผลประโยชน์ร่วมกันนี้ถือว่ามีความซับซ้อนตรงที่มันได้ทำให้เกิดความเชื่อในการยอมรับความแตกต่างและการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น สถานะระหว่างทาสติดที่ดินกับเจ้าที่ดิน เป็นต้น

3. ความชอบธรรมที่มาจากการยินยอมที่แสดงให้เห็นได้ของคนในสังคม (Legitimacy through expressed consent) การยินยอมหรือยอมรับต่ออำนาจนั้น คือ เงื่อนไขของการตกลงโดยสมัครใจต่อการใช้อำนาจนั้น ซึ่งความยินยอมยอมรับต่ออำนาจตรงนี้เองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากของการสร้างความชอบธรรม ความสำคัญไม่ได้อยู่ที่เงื่อนไขของการตกลงโดยสมัครใจ แต่อยู่ที่การแสดงออก (Actions) ของสาธารณะที่แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในอำนาจหรือความสัมพันธ์ทางอำนาจนั้นๆ

Beetham (1991) ได้สรุปไว้ว่าในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาตินั้น พฤติกรรมหรือการแสดงออกถึงการให้ความยินยอมหรือการยอมรับอำนาจทางการเมือง สามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบด้วยกัน คือ รูปแบบที่หนึ่ง คือ การให้สัตย์สาบานตน (Swearing an oath of allegiance) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการให้คำมั่นสัญญา (a form of promise) ในสังคมแบบดั้งเดิมนั้น การให้สัตย์สาบานตนของกลุ่มคนที่มีความสำคัญที่สุดของสังคม นับว่ามีความหมายอย่างยิ่งต่อการให้ความชอบธรรมทางการเมืองแก่ผู้นำของสังคม ต่อหัวหน้า หรือต่อกษัตริย์ ซึ่งเท่ากับว่าผู้ปกครองได้รับความยินยอมจากกลุ่มคนที่มีอำนาจในสังคม

รูปแบบที่สอง คือ การเข้าร่วมให้คำปรึกษาหรือเข้าร่วมในการเจรจาต่อรองกับผู้มีอำนาจ (Taking part in consultations or negotiations with the powerful) อาจเกี่ยวข้องกับเรื่องนโยบายหรือเรื่องอื่นๆ ที่ได้ข้อยุติออกมาในรูปของข้อตกลง (Agreement) ซึ่งพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกในรูปแบบที่สองนี้มีลักษณะคล้ายกับสัญญา (contract) ทั้งนี้ผลจากการกระทำในรูปแบบที่สองนี้อาจมีผลสองประการ คือ ประการแรกเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างผู้ที่ไม่มีอำนาจในการปกครองให้ยึดมั่นต่อนโยบายหรือข้อตกลงที่ทำกับผู้มีอำนาจ ประการที่สอง คือ คนที่ไม่มีอำนาจปกครองยอมรับในอำนาจที่เป็นทางการของผู้ที่มีอำนาจในการปกครองกันมากขึ้น ในประการหลังนี้ทำให้เกิดการยอมรับจากหมู่สาธารณชน (Public recognition)

รูปแบบที่สาม คือ การประกาศให้เป็นที่ทราบกันในหมู่สาธารณชน (Public acclamation) อย่างเช่น กรณีของผู้ที่จะเข้าพิธีครองราชย์ของกษัตริย์ หรือกรณีของผู้นำที่เป็นที่นิยมของประชาชนในช่วงเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงหรือเหตุการณ์สำคัญๆ อื่นๆ ซึ่งทั้งสองกรณีนั้นจะมีประชาชนเข้าร่วมและให้การสนับสนุนเป็นจำนวนมาก จึงเท่ากับว่าประชาชนให้การยอมรับต่อตัวผู้นำ ซึ่งก็คือผู้ที่มีอำนาจอันชอบธรรมนั่นเอง (David Beetham, 1991, pp. 64 -96)

องค์ประกอบทั้งสามอย่างเป็นส่วนสำคัญของความชอบธรรมและสร้างกฎแห่งอำนาจ (Rules of Power) ขึ้นมาเพื่อใช้ปฏิบัติกับคนในสังคม

Beetham ได้สรุปว่าหลักการขององค์อธิปัตย์ในสังคมสมัยใหม่ การสร้างความชอบธรรมทางการเมืองต้องเป็นการสร้างความชอบธรรมหรือความยอมรับให้เกิดขึ้นในหมู่คนจำนวนมาก (Mass Legitimation) ที่อาจจะไม่ใช่กลุ่มผู้นำหรือกลุ่มคนที่มีอำนาจในการปกครองสังคมหรือประเทศ กล่าวคือ ความชอบธรรมทางการเมืองหรือการยอมรับในทางการเมืองจากคนจำนวนมากในสังคมสมัยใหม่นั้น ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งและเป็นสิ่งที่ชี้ขาดในการปกครองของรัฐสมัยใหม่ (Modern State)

Jurgen Habermas (Jurgen Habermas, 1988, pp. 95 - 97) ได้กล่าวถึงตรรกวิทยาของปัญหาในการสร้างความชอบธรรม (the Logic of Legitimation Problems) โดยอ้างแนวคิดของ Max Weber เกี่ยวกับสิทธิอำนาจเชิงเหตุผล (Rational authority) ที่มุ่งเน้นไปที่ความเชื่อมโยงกันระหว่างความเชื่อในความชอบธรรมของระเบียบหรือคำสั่ง (Belief of the legitimacy of orders) กับความสามารถในการสร้างเหตุผล (Justification) หรือก็คือ สิทธิอำนาจอันชอบธรรมที่เป็น

เหตุเป็นผล (Rational authority) ความเชื่อในความชอบธรรมของสังคมสมัยใหม่จึงมีความสัมพันธ์กับความจริง (truth) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการสร้างเหตุผลที่ดี สามารถถูกตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างอิสระและมีผลกระทบในเชิงจิตวิทยาต่อผู้คน หรือเป็นเหตุผลที่จูงใจผู้คนได้ (Rational motivation)

ในทัศนะของ Habermas จึงมองรัฐสมัยใหม่ในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ “การสร้างวิกฤติของความชอบธรรม” (Legitimation Crisis) เนื่องจากปัญหาในเรื่องของเหตุผล จากสภาพของระบบการเมืองในภาวะรัฐสมัยใหม่ที่มีการขยายตัวของรัฐสมัยใหม่ในการบริหารจัดการไปปะทะกับระบบทางสังคมวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม จนทำให้คุณค่าและความหมายที่เคยผูกโยงกับวิถีคิดในฐานคติของสังคมแบบดั้งเดิมถูกจำแนกแจกแจงออกจากกัน และกลายเป็นปัญหาจากความต้องการสร้างความหมายใหม่เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการเกิดขึ้นของรัฐสมัยใหม่ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วกว่าจำนวนของคุณค่าที่มีอยู่ในสังคมขณะนั้น และต้องเป็นการสร้างความหมายใหม่ที่เป็นอิสระจากฐานคติความคิดความเชื่อในสังคมวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ปัญหาดังกล่าวของจึงเป็นวิกฤติหรือปัญหาการสร้างความชอบธรรมของรัฐสมัยใหม่ (Jurgen Habermas, 1988, pp. 68 - 75)

การสร้างความชอบธรรมของรัฐสมัยใหม่จึงอยู่บนพื้นฐานของกฎเกณฑ์เชิงเหตุผล (Rational law) หรือฉันทามติทางสังคม ที่นำไปสู่การสร้างกฎเกณฑ์หรือกฎหมายที่ไม่ได้อิงอยู่กับฐานคติความชอบธรรมแบบเดิม รวมทั้งกลไกในการสร้างความหมาย เช่น การสร้างอัตลักษณ์รวมหมู่ (collective Identity) ภายใต้แนวคิดชาติ (Nation) ที่ได้ก่อรูปขึ้นภายใต้โครงสร้างของรัฐสมัยใหม่ผ่านอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชอบธรรมและวัฒนธรรมทางการเมืองของสถาบันรัฐ ซึ่ง Habermas มองว่าอุดมการณ์ของรัฐเป็นเสมือนกับ “จิตสำนึกที่บิดเบือน” (False consciousness)

นอกจากนี้ความชอบธรรมของอำนาจต้องเหมาะสมกับแผนการบริหารจัดการ (Administrative planning) ของรัฐ ดังนั้นการสร้างเครื่องมือของรัฐ และการวางกลยุทธ์ที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคมนิยมทุนนิยมและการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยรัฐจำเป็นต้องประเมินผลประโยชน์ 3 รูปแบบตามลำดับดังนี้ คือ ผลประโยชน์ซึ่งเป็นทุนส่วนตัวหรือเอกชน (Individual capitalism) ผลประโยชน์ซึ่งเป็นทุนส่วนรัฐ (State capitalism) และผลประโยชน์ส่วนรวมหรือของประชาชน (Generalizable interests) การประเมินนี้ก็เพื่อหาหนทางในการประนีประนอมความ

ต้องการผลประโยชน์ แล้วเมื่อจัดการได้ก็จะนำไปสู่ความเชื่อมั่น โดยรวมและสิ่งนี้จะเป็นเครื่องป้องกันความขัดแย้งอันจะนำไปสู่ความล้มเหลวแห่งความชอบธรรม (ใหญ่ เตมีย์, 2544, หน้า 49)

จากการทบทวนแนวคิดเรื่องความชอบธรรมดังกล่าวข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่า หลักการสำคัญของการสร้างความชอบธรรม (Legitimation) คือ การสร้างเหตุผลที่สมเหตุสมผล/เหตุผลที่สามารถจูงใจคนในสังคมให้เชื่อ (Belief) และเกิดการยอมรับหรือยินยอม (Consent) ต่อการใช้อำนาจ (Power) และ/หรือการมีสิทธิทางอำนาจ (Authority) ของรัฐหรือบุคคลนั้นได้ในสังคม การสร้างความชอบธรรมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้จากเรื่องของอำนาจและความเชื่อ (Belief) ความเชื่อ จารีตประเพณี หรือกฎหมาย (และอื่นๆ ที่ถูกใช้เป็นเหตุผลรองรับสิทธิทางอำนาจ) เป็นเสมือนกับแหล่งที่มาของความชอบธรรมในอำนาจ และเป็นเหตุผลรองรับของการที่จะทำให้คนในสังคมยินยอมต่อสิทธิทางอำนาจนั้นๆ ดังนั้นการสร้างเหตุผลเพื่อรองรับความชอบธรรมภายใต้แหล่งที่มาของอำนาจความชอบธรรมต่างๆ จึงเป็นเสมือนกับการสร้างความจริง (truth) ขึ้นมาเพื่อเอื้อต่อการได้มาซึ่งการยอมรับหรือการมีความชอบธรรมในสิทธิอำนาจบางประการ

ทั้งนี้แนวคิดเรื่องความชอบธรรมส่วนใหญ่มักถูกใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับความชอบธรรมทางอำนาจและการเมืองของกลุ่มคณะบุคคล ผู้นำหรือกลุ่มที่มีอำนาจและกลุ่มที่มีอิทธิพลในทางสังคมและการเมือง ดังนั้นการนำเอาแนวคิดเรื่องการสร้างความชอบธรรมมาใช้ในการศึกษารังนี้ จึงเป็นการใช้เพื่ออธิบายว่าความเชื่อเรื่องผีของชาวไทยทรงดำถูกใช้รองรับในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของความชอบธรรมทางอำนาจภายใต้ระบบความสัมพันธ์ทางอำนาจในโครงสร้างทางสังคมอย่างไรเป็นสำคัญ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและวัฒนธรรมของลาวโซ่งหรือไทยทรงดำ

เพื่อให้การศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องผีของชาวไทยทรงดำมีความสมบูรณ์และมีความละเอียด ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาทบทวนงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและวัฒนธรรมของลาวโซ่งหรือไทยทรงดำ หรือไทดำ ไว้ดังนี้

สมคิด ศรีสิงห์ (2521) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “วัฒนธรรมของไทยໄໝ່คำ (ลาวໄໝ່) ในจังหวัดพิษณุโลกและพิจิตร” โดยทำการศึกษาชาวໄໝ່คำ ในพื้นที่อำเภอบางระกำ จ.พิษณุโลก อำเภอโพธิ์ประทับช้าง และอำเภอสว่างม้ง จ. พิจิตร จำนวนทั้งหมด 16 หมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่าขนบธรรมเนียมประเพณีของลาวໄໝ່จะประกอบไปด้วยความเชื่อเป็นพื้นฐาน โดยความเชื่อสำคัญของลาวໄໝ่งนั้น ได้แก่ ความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณ ความเชื่อเรื่องขวัญ ความเชื่อในเรื่องโชคกลาง ความเชื่อในเรื่องเวทย์มนต์คาถา เครื่องรางของขลังและการบนบานศาลกล่าว และความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนา ซึ่งความเชื่อทั้งหมดต่างๆ จะนำไปสู่การเกิดประเพณีปฏิบัติต่างๆ ซึ่งในอดีตจะมีพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อเหล่านี้ครบถ้วน แต่ด้วยบริบททางสังคมและการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไปมีผลทำให้พิธีกรรมบางอย่างถูกละเลิกลงไปหรือลดน้อยลงไป

วาสนา อรุณกิจ (2529) ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง “พิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมของลาวໄໝ่ง” โดยทำการศึกษาพิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมของลาวໄໝ่ง กรณีศึกษาที่หมู่บ้านบ้านสระ ตำบลสระพัฒนา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เน้นการศึกษาพิธีเสนเรือน พิธีแต่งงาน พิธีศพ และพิธีบูชาศาลหมู่บ้าน และการวิเคราะห์พิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางสังคมและพิธีกรรม ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า พิธีกรรมในสังคมของลาวໄໝ่ง แบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ พิธีกรรมตามแนวพุทธศาสนา พิธีกรรมตามแนวความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับการนับถือผีและการบูชาบรรพบุรุษ ทั้งนี้ลาวໄໝ่งจะให้ความสำคัญกับพิธีกรรมตามความเชื่อดั้งเดิมมาก การปฏิบัติตามพิธีกรรมถือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งในสังคมและแสดงให้เห็นถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่คณะและในหมู่บ้าน สถานภาพและศักดิ์ศรีของวงศ์ตระกูล ตลอดจนเป็นการดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชน การปฏิบัติตามพิธีกรรมต่างๆ ของลาวໄໝ่งเป็นการยืนยันโครงสร้างทางสังคมที่มีอยู่ พิธีกรรมจึงมีหน้าที่ในการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับสังคม และสัญลักษณ์ของวัฒนธรรม สถานภาพระหว่างบุคคลในสังคม ซึ่งการจัดระเบียบทางสังคมในระบบครอบครัวจะใช้ระบบเครือญาติเป็นเกณฑ์ ภายใต้แนวคิดเรื่องผีเดียวกัน และการนับถือผีและสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติยังใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมเพื่อความเป็นระเบียบในสังคม ดังนั้นพิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมของลาวໄໝ่งจึงมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

พิธีกรรมตามความเชื่อดั้งเดิมจะสะท้อนให้เห็นโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มชนทั้งในระดับครอบครัวและระดับชุมชนหมู่บ้าน

สุมิตร ปิติพัฒน์ และเสมอชัย พูลสุวรรณ (2540) ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “ลาวโซ่ง : พลวัตของระบบวัฒนธรรมในรอบสองศตวรรษ” โดยทำการศึกษาประวัติความเป็นมาของลาวโซ่ง พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของลาวโซ่ง ตลอดจนแบบแผนการดำเนินชีวิตและวัฏจักรชีวิตของชาวลาวโซ่งตั้งแต่เกิดจนตาย รวมทั้งประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนาบางอย่างของลาวโซ่ง โดยผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษากลุ่มลาวโซ่งที่บ้านคอนทราย ตำบลหนองปรุง อำเภอเขาย้อย จ.เพชรบุรี ใช้วิธีการศึกษาแบบการสุ่มสำรวจแบบ Random Sampling รวมทั้งการสังเกตการณ์ในพิธีกรรมต่างๆ ในหมู่บ้านคอนทรายและบริเวณใกล้เคียง ผลจากการศึกษาพบว่า ลาวโซ่งเป็นกลุ่มไทยโบราณกลุ่มหนึ่ง มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในแคว้นสิบสองจุไทย เดิมเรียกว่า “ไทยดำ” หรือ “ผู้ไทยดำ” เพราะนิยมใส่เสื้อผ้าสีดำล้วน พื้นฐานทางวัฒนธรรมประเพณีและสังคมของลาวโซ่งนั้น นับถือผีและสิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ ส่งผลให้แบบแผนชีวิตและพิธีกรรมต่างๆ ของลาวโซ่งมีความเกี่ยวข้องกับผี ทั้งประเภทดีและร้าย รวมทั้งการจัดโครงสร้างทางสังคมภายใต้ระบบความเชื่อของการนับถือผี

สุรัตน์ วรารัตน์ (2541) ได้ทำการศึกษา “การศึกษาเปรียบเทียบประเพณีวัฒนธรรมชาวผู้ไทย - ชาวโซ่ง (ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพรานนิคมและอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร) โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบประเพณีและวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนชาวผู้ไทยกับชาวโซ่ง ในพื้นที่อำเภอพรานนิคมและอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่าพื้นฐานของประเพณีและวัฒนธรรมของชาวผู้ไทยและชาวโซ่งที่เหมือนกัน คือ ความเชื่อ ซึ่งทั้งสองกลุ่มจะมีระบบความเชื่อหลายๆ อย่างคละกันไป แต่ความเชื่อที่สำคัญ คือ ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ ความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา และความเชื่อตามคติพราหมณ์ เพียงแต่ว่าในกลุ่มของชาวผู้ไทย การนับถือผีตระกูลจะไม่กระชับแน่นเหมือนกับชาวโซ่ง กล่าวคือ ชาวผู้ไทยถือผีตัวเดียวกัน หรือหมายความว่ามีการบูรณาการร่วมกันนับตั้งแต่อพยพมาจากเมืองวัง แต่สำหรับชาวโซ่ง จะมีความเชื่อในเรื่องผีตระกูลหรือผีวงศ์เคร่งครัดกว่าผู้ไทย และกลายเป็นสิ่งที่ยึดโครงสร้างสังคมระดับครอบครัวของชาวโซ่งตามมา ทั้งนี้ความเชื่อพื้นฐานต่างๆ ล้วนก่อให้เกิดพิธีกรรมต่างๆ ที่แตกต่างกันตั้งแต่การเกิดจนกระทั่งการตายของทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์

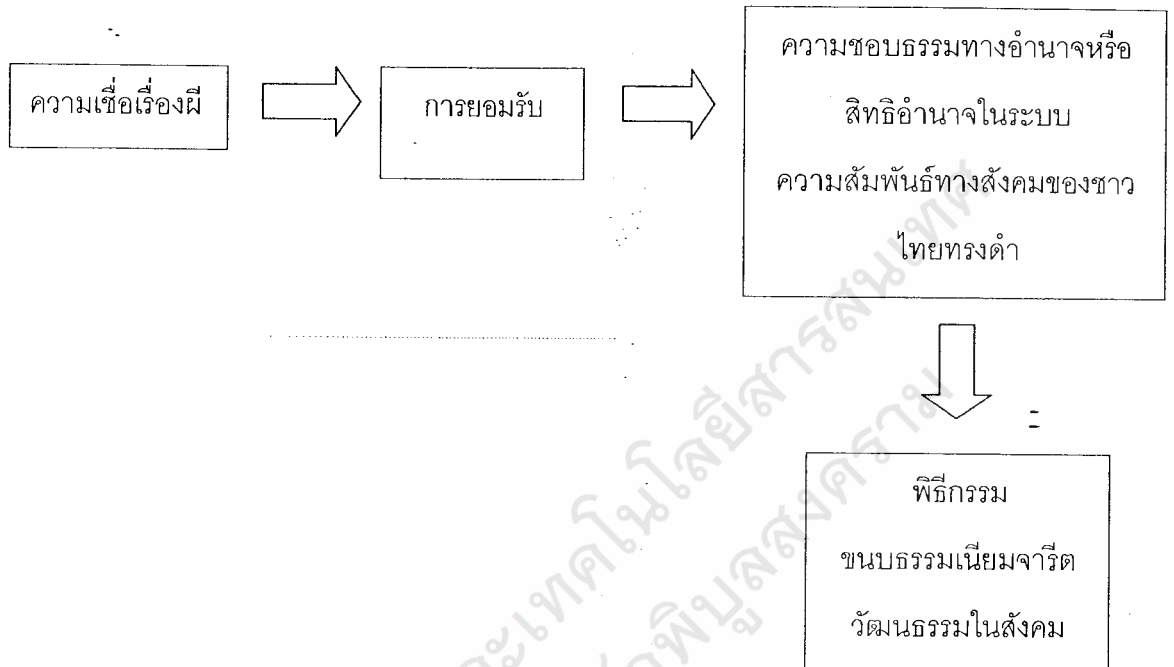
เรณู เหมือนจันทร์เชย (2542) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ “โลกทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย : ความเชื่อเรื่องผีของไทยโซ่ง” โดยทำการศึกษาความเชื่อเรื่องผีของชาวไทยโซ่ง และพิธีกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้ความเชื่อการนับถือผี รวมทั้งพิธีกรรมตามวัฏจักรของชีวิตตั้งแต่การเกิด การบวช การแต่งงานและการตาย เก็บข้อมูลจากชาวไทยโซ่งในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ได้แก่ บ้านแหลมกระเจา 2 ตำบลลำลูกบัว อำเภอคอนคาบ บ้านหัวทรายไทย ตำบลสามง่าม อำเภอคอนคาบ บ้านเกาะแรด ตำบลบางปลา อำเภอบางเลน บ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน บ้านดอนทอง ตำบลดอนข่อย อำเภอบางเลน และบ้านสระสี่มุม อำเภอกำแพงแสน ผลจากการศึกษาพบว่าในสังคมไทยโซ่งมีความเชื่อผสมผสานกันระหว่างศาสนาพุทธและการนับถือผี ชาวไทยโซ่งจะมีความเชื่อเรื่องการนับถือผี และความเชื่อเรื่องขวัญ โดยเชื่อว่าสิ่งต่างๆ ในโลกอยู่ภายใต้อำนาจของผี และสิ่งเหนือธรรมชาติ สังคมไทยโซ่งเชื่อว่า “แล่น” เป็นผู้สร้างมนุษย์ให้เกิดและตาย โดยที่ร่างกายมนุษย์มีขวัญประกอบอยู่ 32 ขวัญ ซึ่งแล่นแต่ละแล่นมีหน้าที่และอำนาจ ความสำคัญแตกต่างกัน ทำให้มนุษย์ทุกข์หรือสุขก็ได้ ความเชื่อในเรื่องของการนับถือผีส่งผลต่อการเกิดพิธีกรรมต่างๆ ของชาวไทยโซ่ง และยังสะท้อนให้เห็นถึงการสร้างความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่นระหว่างกลุ่มเครือญาติ หรือตระกูล เป็นพื้นฐานสำคัญในการรวมกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับผีเป็นไปด้วยความเกรงกลัว ความอ่อนน้อมถ่อมตน และการสำนึกในบุญคุณระหว่างคนกับผี

ดังนั้นการนับถือผีจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ดำรงไว้ซึ่งความเป็นปึกแผ่นของสังคมไทยโซ่ง และมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของชาวไทยโซ่งอย่างมาก ทั้งนี้การนับถือผีนั้นไม่ได้มีความขัดแย้งกับหลักปฏิบัติของศาสนาใหม่ แต่กลับสามารถผสมกลมกลืนเข้ากันได้ และพิธีกรรมทั้งพุทธและผีนี้ ไทยโซ่งได้ปฏิบัติทั้งหมดโดยไม่แบ่งแยก เนื่องจากเพราะพิธีกรรมเหล่านี้นำมาซึ่งความสุข ความเจริญ ความเป็นสิริมงคลต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน ทำให้โลกทัศน์ทางความเชื่อในเรื่องผี พิธีกรรมอันเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี จึงยังคงอยู่ในสังคมของชาวไทยโซ่งภายใต้การปรับเปลี่ยนและผสมผสานกับความเชื่อในศาสนาพุทธและพราหมณ์ในปัจจุบัน

ประธาน เขียวขำ, ร้อยตำรวจโท (2546) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ “พิธีกรรมชุมชนและประเพณีเกี่ยวกับชีวิต: ศึกษากรณีชุมชนลาวโซ่ง จังหวัดสุพรรณบุรี” โดยเน้นการศึกษาสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงในพิธีกรรมชุมชน คือ พิธีบูชาศาลประจำหมู่บ้าน พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีปาดตง พิธีเสนเรือน พิธีเสนตัว พิธีแบ่งขวัญ และการเปลี่ยนแปลงประเพณีเกี่ยวกับชีวิต 4 ด้าน คือ ประเพณีการเกิด ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน และประเพณีการตาย โดยกำหนดกรณีศึกษาคือ ชุมชนลาวโซ่ง หมู่บ้านดอนมะเกลือ อำเภออู่ทอง จ.สุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนลาวโซ่งมีการรับเอาวัฒนธรรมทางวัตถุและมีใช้วัตถุ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมชุมชน ตลอดจนแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมชุมชน นอกจากนี้การพัฒนาด้านการคมนาคม ระบบการศึกษา อิทธิพลของสื่อและการย้ายถิ่นฐานยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของประเพณีชีวิตในชุมชนของลาวโซ่งตามมาอีกด้วย

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2555) ได้ทำการศึกษารวบรวมเกี่ยวกับตำนาน ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวล้านนา โดยได้กล่าวถึงความเชื่อพื้นฐานต่างๆ ของภาคเหนือ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อทางไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ พระพุทธศาสนา และความเชื่อในการนับถือผี ของชาวล้านนาที่แสดงออกอย่างมีพลวัตผ่านพิธีกรรมต่างๆ อย่าง พิธีเลี้ยงผีปู่แะย่าแะ พิธีไหว้ผีบรรพบุรุษ พิธีทรงเจ้า เป็นต้น อานันท์ กาญจนพันธุ์ ได้ทำการศึกษาและประมวลสังเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมพื้นฐานของชาวล้านนาในภาคเหนือและได้ค้นพบว่า ความเชื่อพื้นฐานต่างๆ ของภาคเหนือทั้งเจ้าที่และผีปู่ย่าล้วนมีพลวัต ที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของความรู้ชาวบ้าน ซึ่งคนท้องถิ่นนำมาใช้เป็นคติในการสื่อสารช่วงชิงและผลิตความหมายใหม่ ผ่านปฏิบัติการทางพิธีกรรมต่างๆ เพื่อนิยามอำนาจทางศีลธรรมและสร้างตัวตนใหม่ ในการแสวงหาความสัมพันธ์ทางสังคมทางเลือกที่หลากหลายมากขึ้นระหว่างตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมแทนที่จะติดอยู่กับกับดักของความรู้ที่ครอบงำอยู่เพียงด้านเดียว

กรอบแนวคิดของการวิจัย

รูปที่ 1: กรอบแนวคิดของการวิจัย